

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Io. Freinshemii Commentarii in libros svperstites Q. Cvrtii Rvfi

**Freinsheim, Johann
Curtius Rufus, Quintus**

[Argentorati], [circa 1639 oder später?]

Cap. 10

urn:nbn:de:bsz:31-103771

pareat, utque Arrianus etiam medicinam accipiat, adscribenda sunt illius verba 2, 2, 16. In dextro cornu montem versus pedum agmen locat, & scutatos, quibus praeerat Nicanor, Parmenionis filius. Proximum his Cani, mox Perdicca agmen: atque hi quidem ad mediam armigerorum aciem, ei qui dextro lateri praefuturus erat, adstabant. A sinistro vero, prima erant Amyntae copia, inde Ptolemaei: proxima huic Meleagri. Et quidem ad Leucam Craterus pedibus praefectus erat: totum autem sinistrum cornu Parmenio ducebat. Ibi quod dicitur, ei qui dextro lateri praefuturus erat, valde ineptum est (quin enim, ut ceterorum, ita huius potius nomen ederet) sed natum ex vitiosa scriptura, quam sic restituo: ἔτοι μὲν ἔστι ἐπὶ τὸ μέσον τῶν ὀπιπῶν δὲ τῶν δεξιῶν ἀρξομένων περὶ μίνοι ἦσαν. Scribendum: αὐτῶν τῶν δεξιῶν ἀρξομένων. Hoc quidem ad medios usque grauis armaturae ordines, ipse (Alexander) dextro cornu praefuturus statuerat, eadem figura dicendi, ἀντὶ περὶ μίνοι ἦσαν, qua versu proxime praecedente: οἱ ἃ ἰππεῖς αὐτῶν πῶς μὲν ἡγεῖται τῶν περὶ μίνοι ἦσαν. Alexander enim in dextro cornu fuit, ut idem Arrian. mox n. 30. exerte scribit quomodo etiam in proelio ad Granicum, Arrian. 1, 5, 7. quam aciem operae pretium sit cum hac contendere.

3, 9, 12. TRIGINTA ET DVO) Arrian. 2, 2, 15. Quandiu magna erat vicium angustia, angustam etiam aciem ducebat: ubi vero laxare se sinus montium ceperunt (sic apposite verbis Curtianis vitur cruditissimus interpres, sed sequentia potius ita vertam) explicuit subinde cornu, alium atque alium ordinem armatorum in phalangem adducens. Porro ordines hoc loco intelligendi sunt à fronte ad tergum, series enim quaelibet, in quantamcumque longitudinem porrigatur, ordo dicitur: atque ita triginta duo ordines capiendi sunt, totidem viri, qui in prima fronte aciei simul progrediebantur: quos deinde ceteri seriatim ita subsequiebantur, ut ordines in profundum constarent ex quingentis militibus, siquidem phalangem XVI. M. computemus. Vide Lipsii Milit. Rom. 4, 8. Ceterum Glareanus hoc loco legit: Duo & triginta, ob rationem quam prompsimus infra 3, 11, 27. ad verba triginta omnino & duo.

EQUITATVS) Qui iam ante ab utroque cornu locatus, propter angustias locum nondum occupauerat.

3, 10, 1. CLAMOREM) De hoc more vide prolixè differentes Camerar. subcisiu. cap. 77. cent. 1. Lipsii Milit. 4, 11. Gruter. in Tacit. cap. 12. & Brisson. lib. 3. pag. 342. & Ammirat. Polit. 14, 5.

MAIOR) Diodorus 17, 33. aliter, nec sine ratione: quippe cuncta inuertit, & Macedonas prius exclamasse tradit, Persas ob numerum, validius. Noster autem echus auxilio se tuetur, cuius naturam eleganter describunt Radero citati, Lucretius l. 4. v. 571.

Pars solidis adlisa locis, reiecta sonorem
Reddit: & interdum frustratur imagine verbi.

Et mox:

Sex etiam aut septem, loca vidi reddere voces,
Vnam cum iaceres, ita colles collibus ipsis
Verba repulsantes iterabant dicta referre.

Virgil. 4. Georg. v. 48.

- - - ubi concaua pulsio
Saxa sonant, vocisque offensa resultat imago.

Idem Georg. 3, 43.

Et vox assensu nemorum ingeminata remugit.

Ostendit & Aristoteles de anima lib. 2. c. 8. quo pacto fiat Echo, cum ab aere, qui vni officia-

efficiatur, propter vas definiens & prohibens ne frangatur, aer repulsus sit vt globus. Plura (verba sunt Raderi) de Echone nos ex Plinio, Aufonio, & aliis ad illum versum Martialis l. 2. epigr. 85.

Nusquam Græcula quod recantes echo.

Ingeniose Ouidius eandem describit lib. Transform. 3. fab. 5. De artificiosis ædificiis, turribus, aliisque locis vocem reddentibus, hic non ago.

3, 10, 3. *MANV SPVS INHIBENS*) Leuiter de scriptura prius dicendum est, quæ variat in illis ne impensius. alii enim Codd. ne suspensius acrius. quo loco multa Acidalius, non ad guttum meum, credo, nec aliorum. ego illam posteriorem lectionem pro genuina habeo, & explico in Indice. Sensus autem est, non placuisse Alexandro, properare militem, dum adhuc extra teli iactum erat, ne antequam cominus fieret, spiritus eum deficeret. non quod eum, cum in manibus esset pugna, acri impetu cursuque in hostem irruere nollet, quomodo hæc verba à non nemine accipi video. Duo itaque sunt, quæ hic notanda. prius dum aliquantum abest hostis, tardius incedendum esse, ne vires militis ante prælium itineris labor hauriat: alterum, cum prope hostem ventum est, incitatissimo cursu manum conferendam. Vtrumque obseruauit in hoc prælio Alexander; quæ res ad victoriam multum contulit. Nam qui prius quod diximus, non cauent, incidunt in omnia ea discrimina, quæ fatigatis imminet à recentibus. de quo egregie monet Vegetius 3, 11. *Observatur autem, ne longo spatio fatigatum militem, ne lassos post cursum equos ad publicum prælium cogas. Multum virium labore itineris pugnaturus amittit: quid faciet, qui ad aciem anhelus adueniat. Hoc & veteres declinarunt, & superiori vel nostra ætate, cum Romani duces per imperitiam non cauissent (ne quid amplius dicam) exercitus perdidit. Impar enim conditio est lassum cum requies, curvum cum eo qui steterit, subire consuetum.* Sic apud Liuium 2, 30, 11. *Volsæ cursu & clamore fessi, quem se velut stupentibus metu intulissent Romanis, postquam impressionem sentire ex aduerso factam, & ante oculos mixare gladios, haud secus quam si insidias incidissent turbati, verunt terna: & ne ad fugam quidem satis virium fuit, quia cursu in prælium ierant.* Igitur Cæsaris milites dato signo quem infestis pilis procurrissent, atque animaduertissent non concurrere à Pompeianis, visu periti, ac superioribus pugnis exercitati, sua sponte cursum represserunt, & ad medium fere spatium constiterunt, ne consensu viribus appropinquarent; paruoque intermisso temporis spatio ac rursus renouato cursu, pila miserunt: celeriterque vt erat præceptum à Cæsare gladios strinxerunt. de bel. Ciu. 3, 95. qui locus probe notandus est, ad confirmationem eorum quæ mox subiiciemus. Apud Appianum in Hispaniis *Sernilius* (scribe *Sernius*. Galba enim non Seruiliæ gentis cognomen fuit, sed Sulpicia, cui & admodum familiare prænomen Seruii) Galba vno die ac nocte quingenta stadia emensus in conspectum hostium venit, & nulla interposita mora militem labore via confectum in aciem eduxit: atque hostes feliciter quidem suos fugatisque imprudenter admodum est infecutus. Nam quem ob lassitudinem segnier atque incomposito agmine sequerentur, barbari eos dissipatos conspicati pervices requiescere, in vnum sese agglomerantes irruerunt, & septem millia peremerunt. Quibus adde Curionem apud Cæsarem de bell. Ciu. 2, 38. & cladem Roman. ad Trebiam apud Liuium 21, 55. aliasque similes permultas. Hoc igitur est quod Alexander cauit: simul vt Arrianus 2, 2, 30. ne nimia contentione festinationeque incensus, fluctuans phalanx dissiparetur: impetum autem illum committendi cominus prælii adeo non inhibuit, vt etiam præciperet. Idem enim Arrianus affirmat, quamquam eum non ceperint interpretes. locus est 22, 30. *Πρώτοι δὲ οἱ κατ' Ἀλέξανδρον, καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῷ δεξιῷ περὶ μὲν ὁρμῆς ἐς τὸν ποταμὸν ἐνὶ βαδίων, ὡς τῆς ἐξουπίας τῆς ἰφθῆς ἐκπλάξαι τὴν Πέρσιν, καὶ τὸ ἄσπετον εἰς χεῖρας ἑλθόντων, ὀλίγα πρὸς τῷ περὶ τῶν βλεπόντων.* Vbi Interpretes perperam:

ram: Primi qui circa Alexandrium erant, ipseque Alexander in dextro cornu subsistens, cursu in flumen feruntur: ut ferocitate ingressus Persæ percussis, non ita prompte ad manus venientes, parum damni missis sagittis inferre possent. Vertendum fuerat: *Ut & ipsa impetus celeritate perterrefacerent, & citius cominus venientes, parum damni à sagittariis acciperent.* Explicat hunc locum ex parte Florus 4, 9, 6. Simulato metu adeo passus est hostem castris succedere, donec absumpto iactus spatio, adimeret usum sagittarum. Imprimis autem illa quæ notavi in Indice Iustini, voce *Concurrere*, quibus adde Cæsar. de bell. Gall. 1, 52. itaque hostes repente celeriterque procurrerunt; *ut spatium pila in hostes coniiciendi non daretur.* Liviium 7, 24, 7. nolite expectare dum stantes vos fugiant. *inferenda sunt signa, & vadendum in hostem.* His adhortationibus iterum coorti; pellunt loco primor-manipulos Gallorum &c. & Veget. 3, 14. *reheuerentius enim cum saltu cursuque tela mittuntur.* quem locum eo noto, ut sciat quatuor esse causas, ob quas citato cursu milites inferebant se hostibus: ut terrorem eis incuterent: ut procursum tela concitarentur: ut ab hostium telis minus esset periculi: ut denique citius ad gladios deveniretur. Vide Breslay en l'Anthologie pag. 87. b.

3, 10, 4. *UT CIVIS QVE ANIMIS APTVM ERAT*) Necessarium id Duci, nam in exercitu ex variis gentibus composito, quemque propriæ causæ stimulant. Tacit. 2, 46, 4. Itaque eo loco Arminius equo conlustrans cuncta, ut quosque aduectus erat, recuperatam libertatem &c. ingerebat. Ita Antonius alios pudore & probis; multos laude & hortatu, omnes spe promissisque accendere &c. ut quosque accesserat. describitur Tacito H. 3, 24. In pugna Lacedæmoniorum contra Argiuos, ubi iam confugiendum erat, ibi apud singulos populos à propriis ducibus exhortationes fiebant. apud Thucyd. 5, 13, 24. sic & Annibali apud Liviium 30, 33, 8. *Varia adhortatio erat inter tot homines, quibus non lingua, non mores, non lex, non arma, non vestitus habitusque, non causa militandi eadem esset &c.* quo in loco cum simus, obiter adiciemus, quæ paruo post interuallo leguntur, ita constituenda videri: *Quum maxime hæc Imperator apud Carthaginienses, duces variarum gentium inter populares, plerique per interpretes inter mistos alienigenas agerent.* Adde eundem Annibalem in eiusdem auctoris 21, 45, 6. Brasidam apud Thucyd. 5, 2, 9. Cyrum apud Xenophontem *nucl.* lib. 5.

NON IPSIUS MAGIS QUAM SVO DVCTV) Ambiguam orationem declinauit in vocibus ipsius & suo, ita ut ipsius referatur ad Alexandrum, suo ad ipsos milites, hoc intellectu: Macedones tam prompte ad expeditionem Asiaticam & Persicam profectos, ut suamet ipsorum potius voluntate profecti sint, quam Alexandri impulsu. quo ipso declarat studium Macedonum bellandi, & iam usitatam notamque virtutem, qua re sibi conciliauit benevolentiam exercitus, adiungit acta & agenda ab eisdem. Raderus.

3, 10, 5. *ORBIS LIBERATORES*) Moxtamen subjicit; *omnibus gentibus imposituros iugum.* nisi tuearis: orbem superba Perfarum dominatione liberatum, iusto mitique imperio complexuros esse. Ceterum longe aliud iudicium Ennodii fuit, in vita B. Epiphani: *Pellæus princeps Alexander, quem pacatorem orbis vocavit vana laudatio.*

3, 10, 6. *VMBONIEVS PROPELLI*) Dicemus in Indice.

3, 10, 7. *PATER INVOCABATUR*) Sic Germanicus legitur precatus Drusum patrem, *ut se eadem ausum, libens placatusque exemplo ac memoria consiliorum atque operum iustaret.* Tacit. 2, 8, 1. Quamquam hic loci vocabulum invocandi non aliter ceperim, quam pro aduocare. aduocabat eum exemplo, res eius gestas memorando, usitatissimo eiusmodi hortationum loco, à maiorum præclare factis, maxime si qua recentia sunt, animos militum exstimulandi.

VRBIS)

VRBIS) Thebarum. Vide supplementum: vbi & de Granico, aliisque ad explicationem huius capitis facientibus.

3.10.8. *ADMONEBAT*) Glossema. Totus locus sic omnino fuit à Curtio conceptus: *Quum a. Grecos; ab iis g. i. G. bella: Darij prius, d. X. insolentiam, aqu. l. t. p. n. n. f. h. n. f. c. relinquerent: deum tem. r. e. ignibus delicta: vrbes e. expugnatas: s. h. d. i. violata referebat.* nam ab hoc ultimo verbo superiora membra omnia continentur.

AQUAM IPSAM, TERRAMQUE POSTULANTIVM) Nobilis hic locus, & diuersis Criticorum argutiis indigne habitus. Cum enim Modius nescio quo in codice reperisset *postentium*, eam lectionem arripuit: sed de tributo pro aqua & terra soluendo interpretatus est. quem eo nomine recte reprehendens alius, feruore disputationis eo prolabitur, vt veram quoque sententiam peruertat, & retento *populantiu*, ridicule exponat de fluuiis, quos ab exercitu Xerxis siccatos esse prodiderunt. Nihil tamen secius in sententiam petraxit Raderum. At istam interpretationem multa destruunt: primo quod Darij & Xerxis coniunctim meminit, cum de prioris exercitu tale nihil memoretur; deinde quod hoc adscribit *insolentia*, quam certe nemo agnoscat in iis quæ necessitatis causa fiunt. nec enim Xerxianos quisquam, insolentia magis ergo, quam per sitim ebibisse flumina arbitretur. præterea subijcit non fluminibus crepta, quod oportuerat ita intelligentem, sed *fontium hantus*: vnde clarum, non de illis aquis intelligi, ad quas exsiccandas ingenti exercitu opus esset, sed quibus incolæ quotidie in potu vterentur. Quas quidem solitosque cibos, ea postulatione ereptos esse, non ex vero dicit, sed accendit rem interpretando, & ad inuidiam faciendam exaggerat. Pizarus lib. 2. Histor. Pers. quem in hunc locum etiam incidisse video, cum se inde non explicaret, nouam sententiam commentus est, Persas populos esse fontes, insciendo. Sic enim colligo ex his verbis, vbi causas huius belli enumerat: *Alex. ad eos oppugnandos, Mardonium reliquit in Græcia* (hæc est Curtio 4. 1.) *vt abiens quoque popularetur vrbes, atque agros vreret, ipsamque aquam inficeret, adeo vt neque fontium hantus, nec solitos cibos relinqueret.* Fortissimum autem argumentum est in ipso more atque historia. Haud enim dubium est, quin de more Persico terram & aquam petendi senserit Alexander atque Curtius. quapropter verissimam esse scripturam, quam Florentina aliæque edd. & iam nostra, proferunt. Vide quæ de isto more Persarum notarunt Briffon. lib. 3. p. 330. & ex eo, vt puto, Arnisaus de Rep. 2. 3. 5. 6. quibus adde Æschinem contra Ctesiph. & ex Aristidis Panathen. præter locos a Briffonio citatos, eum quoque, quo tradit Xerxem iterum Salaminem ad Athenienses misisse, aquam & terram, vt antea petuit. Item Himerium in orat. qua Demosthenem inducit de reuocando Æschine consultantem, apud Photium. Tum Polyb. 9. 32. vbi de Lacedæmoniis, legatum qui ea de causa venerat, in puteum detrudentibus, & terra insuper iniecta iubentibus, Xerxi vt referret, consecutum se quæ petere ipsum nunciauerat, aquam & terram. Hæc igitur est ista insolentia, quæ non tantum Alexandro indigna, sed Atheniensibus atque Spartanis adeo intoleranda visa est, vt potius ius gentium violandum, quam istam superbiam perferendam putarent. Per aquæ autem & terræ petitionem, absolutam dantium deditionem significabant, tanquam rerum ad humanam vitam maxime necessariarum, quod pulchre indicat Taxiles apud Plut. Alex. c. 103. *Quum neque aquam nobis ademptum, neque victum necessarium veneris, pro quibus solis necesse habent homines fami decerare.* Eiusdem Plutarchi errorem, quod in libello de vitando aere alieno, subinnuit, Persas ignem & aquam petiuisse, refutat Rualdus animaduersione L. in Plut. vbi & hunc locum Curtii sic legendum esse ait, quomodo nos edimus.

O

TEMPLA)